

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ❖❖❖❖

آموزش منطق پایه نهم متوسط ❖❖❖❖

سید رحیم موسوی نسب ❖❖❖❖

دیرناحیه ۳، اهواز ❖❖❖❖

منطق

پایه دهم
فهرست دوم متوسطه

ادبیات و علوم انسانی
علوم و معارف اسلامی

۱۱۰۲۲۳

درس ششم

قضیه حملی

تعریف قضیه: به جملات با معنایی که دربارهٔ چیزی خبر می‌دهند و می‌توانیم دربارهٔ صدق (درستی) یا کذب (نادرستی) آنها سخن بگوییم «قضیه» می‌گویند.

• انواع جمله: ۱- انشائی:

▪ برخی جملات، انشایی هستند؛ یعنی خبری از عالم خارج نمی‌دهند؛ بلکه تمایلات، احساسات، خواسته‌ها و اموری از این دست را مطرح می‌کنند. مانند:

۲- خبری:

- برخی جملات خبری‌اند؛ یعنی دربارهٔ عالم خارج خبر می‌دهند؛ ما
- برخی از جملات خبری صادق‌اند؛ یعنی با واقعیت مطابقت دارند؛
- برخی از جملات خبری کاذب‌اند؛ یعنی با واقعیت مطابقت ندارند

اقسام قضیه

- ۱- **قضیهٔ حملی** : به قضیه‌ای که در آن به ثبوت یا نفی چیزی برای چیزی حکم می‌شود، «قضیهٔ حملی» می‌گویند. مانند «هر تلاشگری موفق می‌شود».
- ۲- **قضیهٔ شرطی** : به قضیه‌ای که در آن به اتصال یا انفصال میان دو نسبت حکم می‌شود، «قضیهٔ شرطی» می‌گویند. مانند : «اگر تلاش کنی موفق می‌شوی».^۱

قضیهٔ حملی

قضایای حملی همان جملات خبری در ادبیات‌اند. در منطق به نهاد جمله، «موضوع»، به مسند آن «محمول» و به فعل ربطی (اسنادی) «رابطه» می‌گویند.

<u>ایران</u>	<u>پهناور</u>	<u>است</u>	
نهاد	مسند	فعل ربطی	(اجزای قضیه در ادبیات)
موضوع	محمول	رابطه (نسبت)	(اجزای قضیه در منطق)

اقسام قضایای حملی

۱- قضیه شخصیّه: اگر موضوع قضیه، مفهومی جزئی باشد، مانند:
و..... آن را «قضیه شخصیّه» می نامند.

۲- قضیه محصوره: اگر موضوع قضیه، کلی باشد، مانند: و.....
آن را «قضیه محصوره» می نامند. در این حالت قیدی که بر سر قضیه می آید و دامنه مصادیق
موضوع را تعیین می کند، «سور» نامیده می شود. ^۱ این قید به دو صورت کلی (هر یا هیچ) و
جزئی (بعضی) ذکر می شود و به ترتیب «سور کلی» و «سور جزئی» نامیده می شود:

اجزای قضیه محصوره

است/ نیست

رابطه، نسبت

است

ب

محمول

زیبا

الف

موضوع

گلی

هر/ هیچ/ بعضی

سور

هر

مثال:

دامنه مصادیق موضوع

چنان که گفته شد، در قضیه محصوره موضوع قضیه، مفهومی کلی است. سور قضیه نیز دامنه مصادیق موضوع را مشخص می کند. یعنی تعیین می کند که همه یا بعضی از مصادیق موضوع، مورد نظر گوینده هستند.

موضوع قضیه

جزئی باشد : قضیه شخصیه است.

کلی باشد : قضیه محصوره است.

سور قضیه محصوره

↓

بعضی باشد : قضیه جزئی است.

هر یا هیچ باشد : قضیه کلی است.

بنابراین جزئی و کلی بودن «سور قضیه» که مربوط به مصادیق موضوع است، با جزئی و کلی بودن «موضوع قضیه» که مربوط به مفهوم موضوع است، متفاوت است و تنها در لفظ اشتراک دارند.

از آنجا که وظیفه سور در قضیه، تعیین دامنه مصادیق موضوع است، می توان گفت :

در قضایای کلی } همۀ مصادیق موضوع و در قضایای جزئی } همۀ مصادیق
 بعضی از } بعضی از }
 همۀ مصادیق

موضوع، مورد نظر گوینده هستند. بر این اساس، سور را بیانگر «کمیت قضیه» دانسته اند. اکنون اگر قضایای سالبه و موجبه را نیز در نظر بگیریم، قضایای محصوره به چهار دسته کلی زیر تقسیم می شوند :

سالبه	موجبه	
هیچ الف ب نیست.	هر الف ب است.	دارای سور کلی
بعضی الف ب نیست.	بعضی الف ب است.	دارای سور جزئی

بر اساس جدول بالا، از آنجا که قضیه «هر الف ب است» هم موجبه و هم دارای سور کلی است، آن را «موجبه کلی» می نامند. بر اساس این شیوه از نام گذاری، اسامی سایر قضایای محصوره را بنویسید :

- هر الف ب است^۱ (موجبه کلی)
- بعضی الف ب است. (.....)
- هیچ الف ب نیست. (.....)
- بعضی الف ب نیست. (.....)

اقسام جمله

اقسام جمله

انشایی (احتمال صدق و کذب ندارند)

از عالم خارج خبر نمی دهند بلکه تمایلات
و خواسته های ما را مطرح می کنند

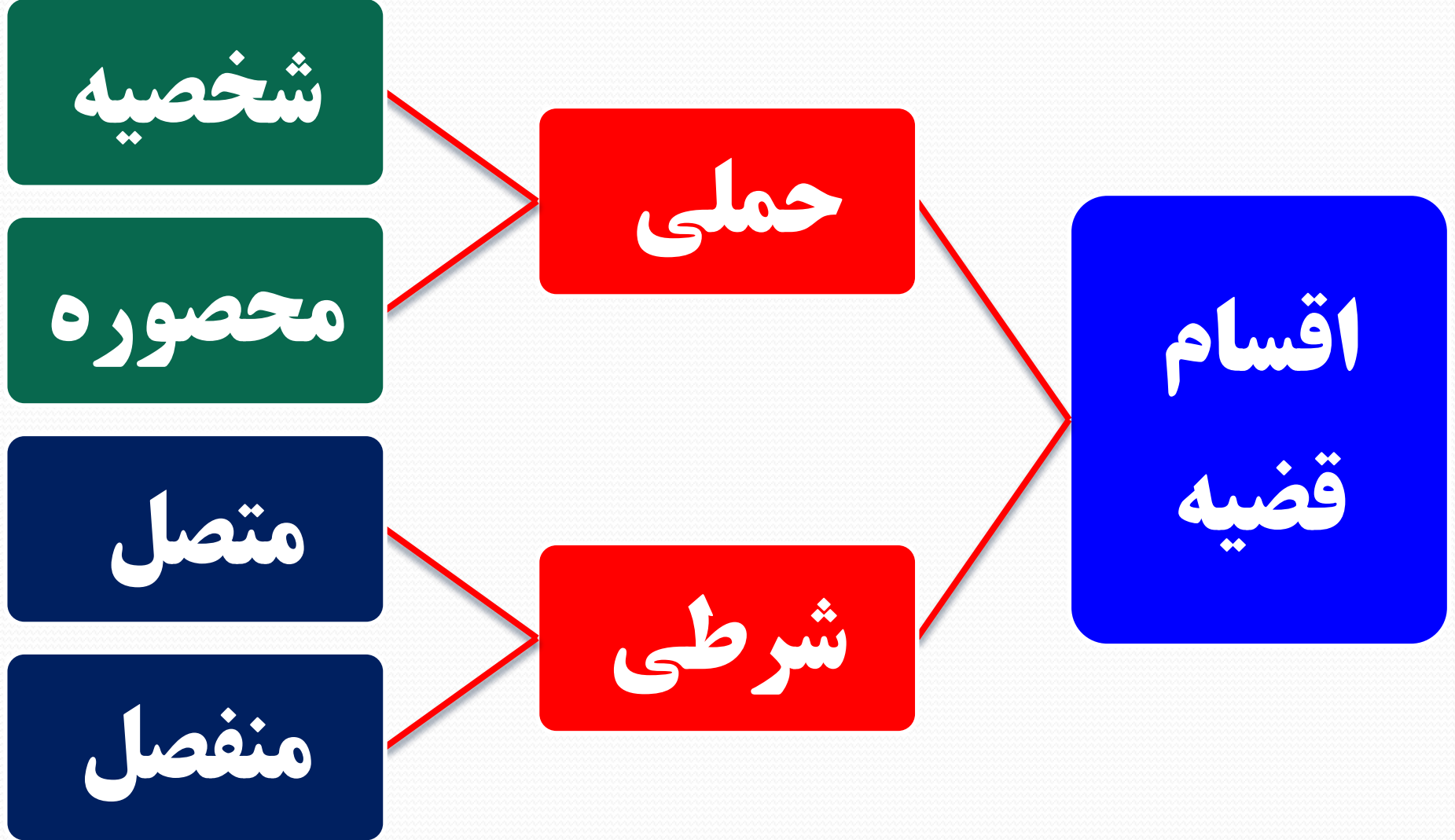
آیا سروقت نماز می خوانید؟
امروز بعد از ظهر به من زنگ بزن

خبری (احتمال صدق و کذب دارند)

درباره عالم خارج خبر می دهند

زمین کروی است
مجموع زوایای مثلث ۱۸۰ درجه است

اقسام قضیه

اقسام قضیه

شرطی

به جای خبر دادن
از شرط استفاده
می شود

حملی

صفتی یا حالتی
از چیزی را بیان
کردن یا نسبت
دادن مطلبی به
آن چیز

محصوره

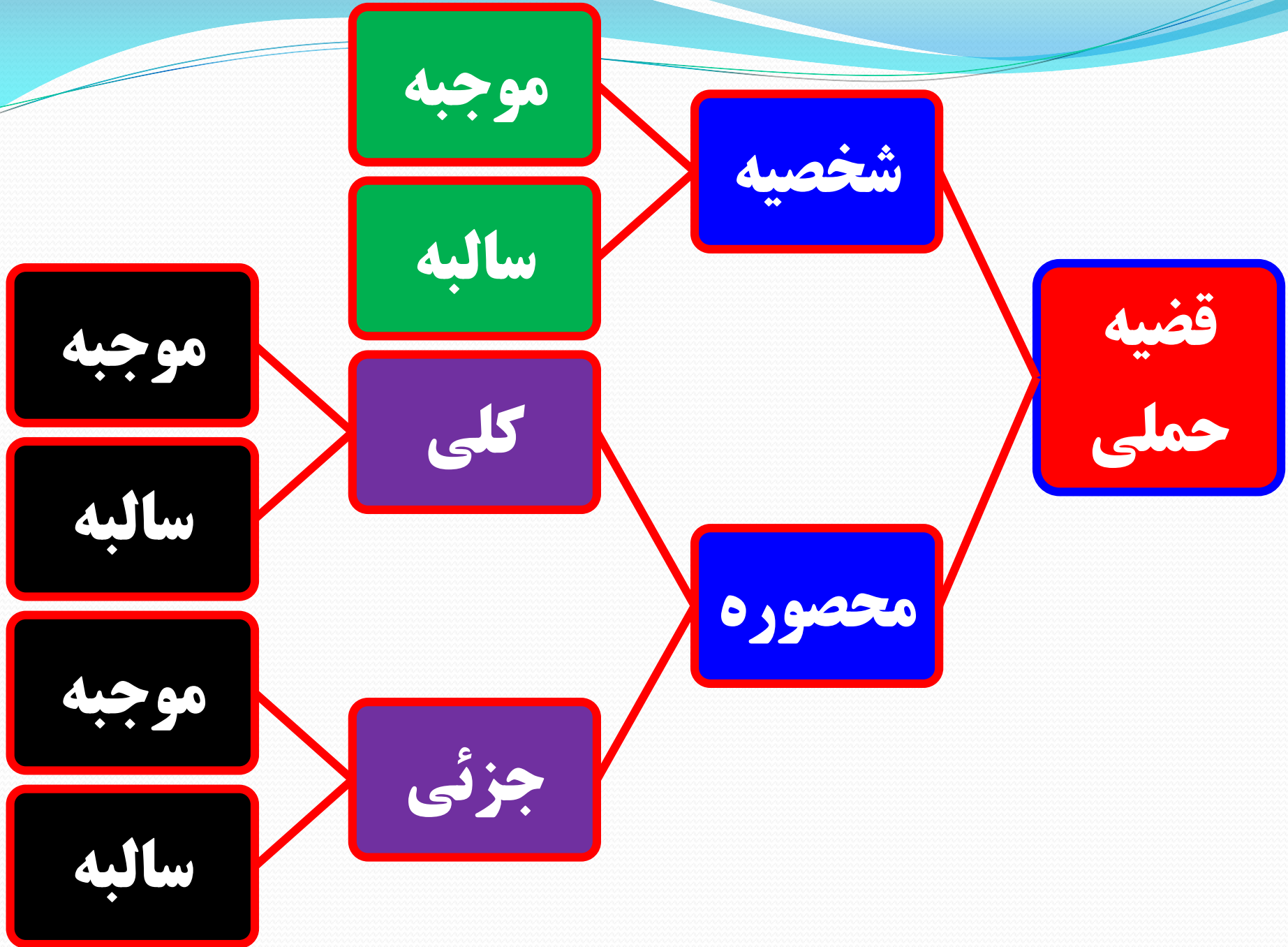
اگر موضوع قضیه شخص معین، چیز معین، یا مجموعه معین نباشد و شامل افراد متعدد شود

هر انسانی عدالت خواه است.
بعضی انسانها قدر زندگی را می دانند.

شخصیه

اگر موضوع قضیه یک شخص یا یک شیء یا یک مجموعه خاص باشد

تهران پایتخت ایران است
ابن سینا حکیم مشائی است.
نمازگزاران مسجد ۱۰۰ نفرند.

هر انسانی متفکر است.

موجه کلی

هیچ انسانی گاو نیست.

سالبه کلی

بعضی انسانها لاغر
هستند.

موجه جزئی

بعضی انسانها شاعر
نیستند.

سالبه جزئی

قضایای
حملی
محصوره

ساختار قضیه حملی

موضوع

محمول

نسبت

ساختار قضیه حملی

انسان متمدن است.

موضوع + محمول = نسبت

سور قضیه عملی

سور

جزیی

کلی

بعضی

هر + هیچ

سالبه (نیست)

موجبه (است)

سالبه (نیست)

موجبه
(است)

جملات

انشایی

جملاتی که خبری از عالم خارج نمی دهند بلکه تمایلات، احساسات، خوسته ها واموری از این دست را مطرح می کنند

برو تکالیف را حل کن

آیا تا به حال زیارت اربعین رفتی؟

خبری (قضیه)

یعنی درباره عالم خارج خبر می دهند
خبری صادق: یعنی با واقعیت مطابقت دارند
خبری کاذب: یعنی با واقعیت مطابقت ندارد

انسان قوه تفکر و تعقل دارد. (صادق)

انسان دو بال دارد (کاذب)

• یعنی موضوع قضیه ، کلی است.

• هرگلی زیبا است.

• سور: هر

• موضوع: گل

• محمول: زیبا

• رابطه /نسبت: است

محصوره

• یعنی موضوع قضیه ، جزئی است.

• مانند: ابن سینا فیلسوف ایران است.

• موضوع جزئی: ابن سینا

• محمول: فیلسوف ایران

• رابطه /نسبت: است

شخصیه

• قضیه ای که در آن به ثبوت یا نفی چیزی برای چیزی حکم می شود

قضیه حملی